

WOJNY Z TURCJĄ

1. Przyczyny wojen z Turcją w pierwszej połowie XVII w.

- napady Kozaków na ziemie tureckie – Kozacy często napadali na ziemie tureckie. Sułtan żądał by król polski powstrzymał swoich poddanych
- najazdy Tatarów na Rzeczypospolitą – Tatarzy, którzy byli lennikami Turcji również napadali na ziemie Rzeczypospolitej w poszukiwaniu łupów i niewolników. Powodowały one olbrzymie zniszczenia w południowych województwach RP.
- wtrącanie się magnatów polskich w wewnętrzne sprawy księstw naddunajskich (Mołdawii i Wołoszczyzny), które były księstwami lennymi Turcji. Magnaci polscy wielokrotnie wyprawiali się z prywatnymi wojskami do tych księstw by obalić wiernych sułtanowi gospodarów (książąt) i osadzić na tronie sprzyjających Polsce gospodarów. Tylko w ciągu pierwszych 20 lat XVII w. podjęto 3 wyprawy na Mołdawię.
- wspieranie buntujących się przeciwko Turcji władców Siedmiogrodu
- wyprawa oddziału Lisowczyków (dowodzonych przez pułkownika Lisowskiego) pod Wiedeń podczas wojny Turcji z Austrią została odczytana przez sułtana jako działania na szkodę interesów Turcji, co jeszcze bardziej pogorszyło stosunki z Turcją.

2. Wyprawa cecorska i wojna chocimska 1620 – 1621 r.

1620 - wyprawa hetmana wielkiego koronnego Stanisława Żółkiewskiego do Mołdawii. Wyprawa miała uprzędzić uderzenie wojsk tureckich. Wojska polskie zostały doszczętnie rozbite w **bitwie pod Cecorą**. Sam Żółkiewski został zabity, a hetman polny koronny Stanisław Koniecpolski – wzięty do niewoli. Rzeczypospolita utraciła osłonę od południowego – wschodu

1621 - wyprawa sułtana tureckiego chana tatarskiego na ziemie RP. Wojna chocimska.

Do konfrontacji doszło pod mołdawską twierdzą Chocim. Wojska polskie, dowodzone przez hetmana Jana Karola Chodkiewicza, zamknęły się w obozie warownym pod tą twierdzą. Hetman chciał powstrzymać wojska turecko – tatarskie przed najazdem na RP. Plan się powiódł mimo śmierci Chodkiewicza.

Zawarto pokój chocimski:

- ustalono, że granicą polsko – turecką będzie rzeka Dniestr
- Tatarzy mieli powstrzymać się od najazdów na ziemie polskie, a Kozacy od napadów na ziemie tatarsko – tureckie
- potwierdzono nienaruszalność granic Mołdawii i Wołoszczyzny - magnaci polscy nie będą się wtrącać w wewnętrzne sprawy tych księstw
- król polski (Zygmunt III) zobowiązał się co roku dawać „upominki” chanowi tatarskiemu, a w zamian Tatarzy mieli wspomagać wojska polskie w walce z jej wrogami (z wyjątkiem wojny z Turcją)

3. Wojna z Turcją w latach 1672 – 1699.

a) przyczyny: sułtan turecki Mehmed IV dążył do rozszerzenia swojego terytorium o Wołyń, Podole i Ukrainę – południowo – wschodnie ziemie Rzeczypospolitej.

b) przebieg

1672 – Turcy najechali na południowe ziemie RP. Wojska tureckie zajęły Podole wraz z twierdzą Kamieniec Podolski, oraz część Ukrainy – Kijowszczyznę i Braclawszczyznę. Ekspansję powstrzymał **traktat w Buczaczu**. Na mocy tego pokoju RP traciła Podole, województwa ukraińskie – braclawskie i kijowskie oraz zobowiązywała się do płacenia haraczu Turcji. Traktat ten wstrząsnął RP gdyż haracz płaćły Turcji tylko te państwa, które uznawały zwierzchność sułtana. Sejm nie ratyfikował traktatu; nałożono wysokie podatki na wojsko i stworzono nową armię pod wodzą hetmana Jana Sobieskiego.

1673 – Sobieski złamał postanowienia pokoju w Buczaczu i zaatakował Turków. Pokonał armię turecką w **bitwie pod Chocimiem**. Zwycięstwo to przyniosło mu sławę i koronę królewską po śmierci króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego – w 1674 r. został królem

1676 – **traktat w Żórawnie** – RP nie odzyskała utraconych ziem jednak nie musiała już płacić haniebnego haraczu.

1683 – **odsiecz wiedeńska**

Jan III Sobieski pragnął poprawić stosunki z Turcją. W tym celu zamierzał zawrzeć przymierze z Francją gdyż państwa te miały wspólnego wroga – Habsburgów. Jan III Sobieski uważał, że większym zagrożeniem dla RP jest wzrastająca potęga Rosji i Prus niż Turcji. Nie poparli go jednak magnaci i szlachta. Wskutek nacisków Jan III zawarł z Habsburgami traktat o wzajemnej pomocy w przypadku wojny z Turcją. Już we wrześniu tego samego roku Sobieski wyruszył pod Wiedeń oblegany przez wojska tureckie, dowodzone przez Kara Mustafę. Odniósł pod Wiedniem wielkie zwycięstwo i utrwalił sławę polskiego oręża. Zwycięstwo nie przyniosło wymiernych korzyści.

c) **1699 – pokój w Karłowicach.** Do Rzeczypospolitej powróciło Podole i województwa ukraińskie.